

1. Szobotka Imre (középen) magyar kollégái (Csáky József, ismeretlen [Galimberti Sándor (?)], Farkas István és Miklós Gusztáv) körében a párizsi Académie de La Palette-ben, 1912 körül

SZOBOTKA IMRE (1890-1961)

Fekvő alak, 1912-1914 körül | *Figure laying down, around 1912-1914*

Olaj, vászon | Oil on canvas, 38,5x45,5 cm
Jelzés nélkül | Not signed
Hátoldalon felirat | Inscription on the reverse: Szobotka Imréné

Kezdő ár | Starting price: 20 000 000 Ft | 54 795 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 40 000 000 Ft
Estimate: 82 192 – 109 589 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

Imre Szobotka – Olii, acquerelli e disegni.
Milano, Galleria dell'Incisione, 1973. március 15 – április 20. katalógus: 7.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA | EXHIBITED AND REPRODUCED:

Párizs-Budapest 1890-1960. Képzőművészeti kapcsolatok a két város között.
Virág Judit Galéria, Budapest, 33. tétel

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED:

Imre Szobotka – Olii, acquerelli e disegni.
[kiállítási katalógus, a Galleria dell'Incisione 9. kiállítása], Milano, 1973. 13.

“CHARTING CUBISM”

A New York-i Metropolitan Museum of Art és a College Art Association szervezésében idén februárban rendezett művészettörténeti szimpózium első alkalommal tett kísérletet arra, hogy a kubizmus nemzetközi elterjedését és fogadtatását szélesebb földrajzi közegben, a közép-kelet európai régióban vizsgálja, így a már “befutott” cseh kubizmus mellett rivaldafénybe kerülhetett a hazai szakmai körökben is csak kevésbé ismert magyar kubizmus. Valamelyest Lyka Károly summás megjegyzését is alapul véve, – mely szerint „kubista kép a szónak igaz értelmében nem termett a budapesti

művészet mezőin”, – a korábbi szakirodalom mostohagyermekként kezelte a magyar kubizmus történetét, így a témának kiállítását máig nem szenteltek, ahogy összefoglaló monográfia sem született, de kézikönyveinkben sem találni “magyar kubizmus” cím alatt fő-, vagy akár alfejezetet. A francia nyelven megjelent nagymonográfiák Csáky József, és az itthon alig ismert Miklós Gusztáv esetében alaposan feldolgozták a Párizsban híressé vált magyarok kubista korszakát, ahogy a néhány éve magyarul szintén elérhető Réth Alfréd monográfia, de arról ezekben a feldolgozásokban is alig esik szó, hogy

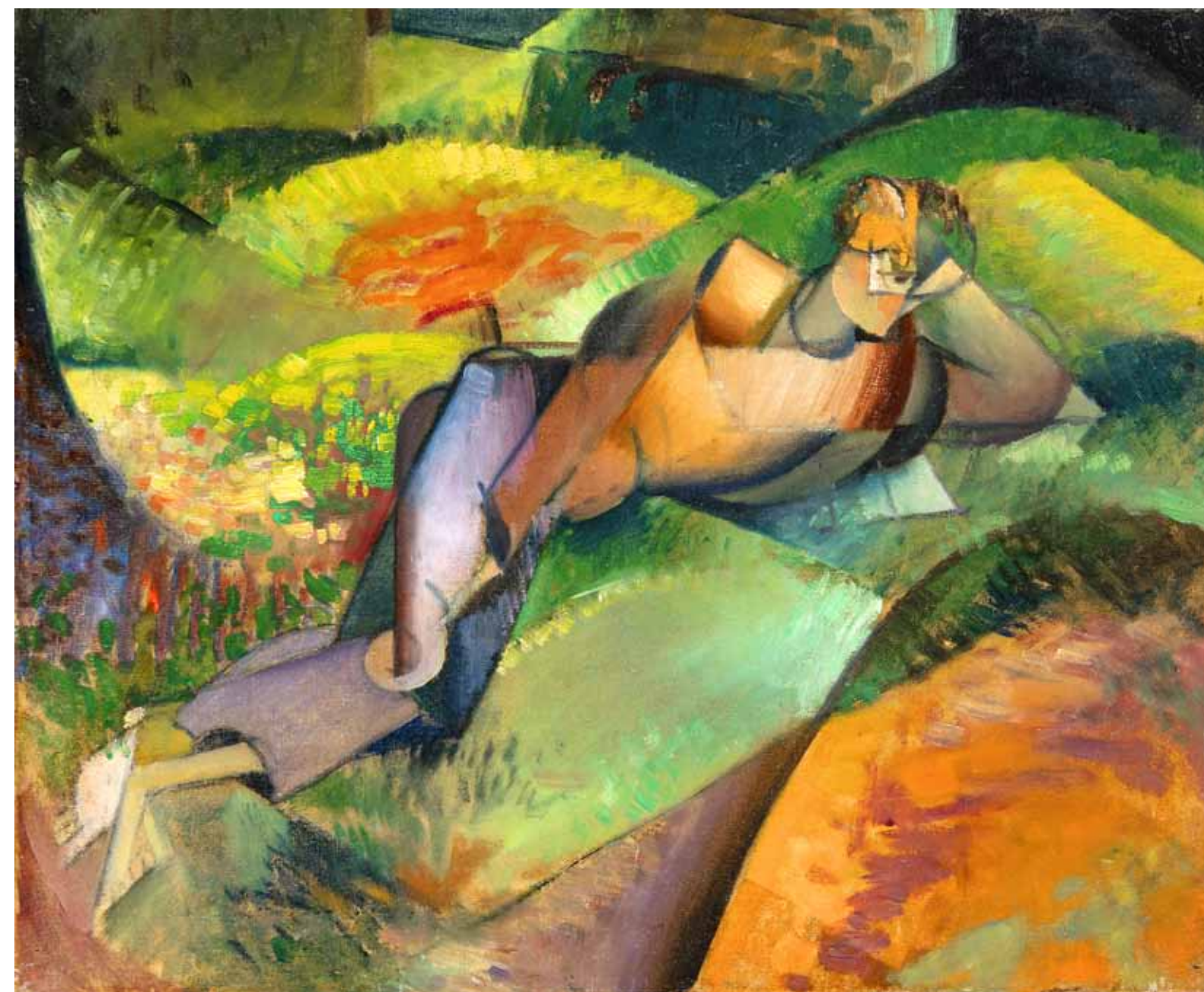
1911-14 táján Párizsban egy valóságos magyar kubista diaszpóra működött, felváltva a korábban, 1905-1910 körül ott tevékenykedő magyar Vadakat. Ahogy Szobotka nagymonográfiájának hiánya is mutatja, a téma igazi “mélyfúrásért” kiállt, mégis a már most rendelkezésre álló műtárgy- és dokumentumanyag biztató reményekkel kecsegtet, és ahogy egy évtizede a “magyar Vadak” új terminusként vonult be a köztudatba, úgy talán hamarosan a magyar kubizmust is önálló fejezet képviselheti a szakirodalomban és múzeumaink kiállítótermeiben egyaránt.

A MAGYAR KUBIZMUS “SZÍNES” EGYÉNISÉGE

Az első világháború előtt Párizsba gravitáló legfiatalabb művészgeneráció, de talán a magyar kubisták teljes társaságának is a legeredetibb és a szó átvitt értelmében is a “legszínesebb” egyénisége Szobotka Imre volt. Mikor 1911-ben barátjához, Csákyhoz Párizsba érkezve a Salon des

Indépendants-on először szembesült a kubisták művészetével, kissé megrökönyödve, ugyanakkor tagadhatatlan érdeklődéssel fogadta az új irányzatot. Egy évvel később már a kubizmus mesterképzőjében, a La Palette akadémián a társaság teoretikusa Jean Metzinger és Henri

Le Fauconnier francia kubista festők irányítása alatt dolgozott. Az iskola éves kiállításán szereplő művek egy harmada az ő munkáiból került válogatásra s még egy évre rá, 1913 tavaszán már a Salon des Indépendants kubista termében állíthatott ki mesterei, valamint Albert Gleizes és

Marc Chagall mellett. Festményeire Guillaume Appollinaire is felfigyelt ekkor, a hivatalos kubista hírdő, a *Montjoie* című lapban, valamint a *L'Intransigeant* hasábjain megjelent tárlati beszámolójában megjegyezte, hogy Szobotka intelligens erőfeszítést tesz arra, hogy szabaduljon az iskola (azaz a kubizmus) rajz- és színvilágától.

Tény, hogy Szobotka kubizmusa, legalábbis színességét tekintve az orfizmussal is analógiába állítható, de valójában Delaunay-ék színkísérle-

teihez kevesebb köze van. Szobotka ugyanakkor sokoldalú, zeneileg is képzett, a matematika és a fizika tudományában is jártas, technikai problémákon töprengő, teoretikus alkat volt. Egyik ekkoriban édesapjához írott levelében például a színelmélettel, sőt a színes filmfelvételekkel kapcsolatos felfedezéseiről, kísérleteiről számolt be. Hevesy Iván néhány évvel később találóan jegyezte meg: „Szobotka Imre az egyetlen magyar festő, aki fejlődése során egész az absztrakt, programszerű kubizmusig is eljutott, hogy abból

kiindulva kísérelje meg új útkeresését.” Szobotka valóban értő módon, kifejezetten teoretikus alapon alakította sajátos „színes” kubizmusát és a magyarok közül talán ő értette meg leginkább a kubizmus alapelveit, így logikusan, következetesen jutott el az analitikus kubizmus egyéni kidolgozásáig is. A világháború kitörése fejlődését több honfitársához hasonlóan derékba törte és festőtársával Bossányi Ervinnel Saint-Brieuc-ben internálták, ahol már csak apróbb munkákat készíthetett.

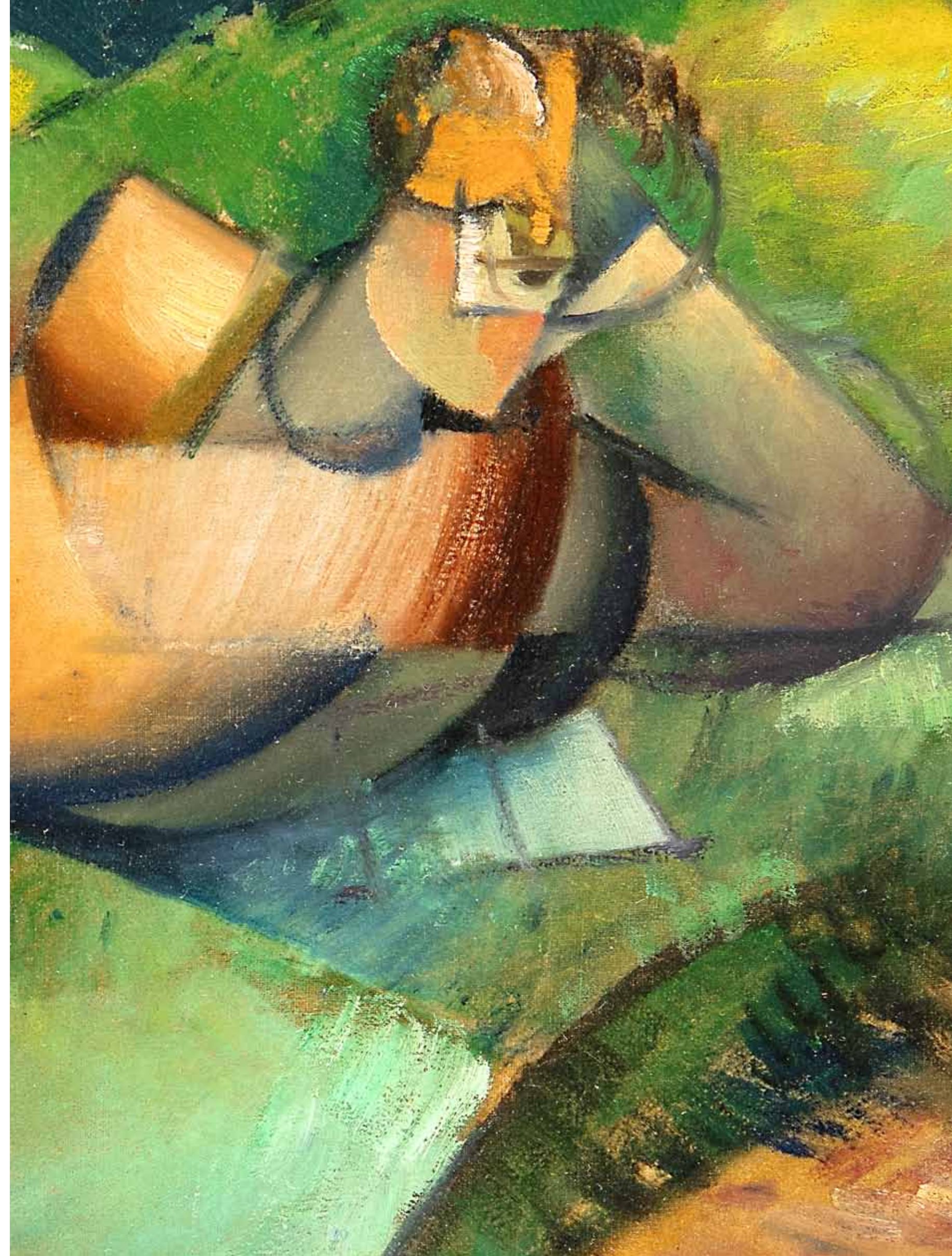
2. Szobotka Imre: Férfi gitárral, 1914 körül
lappang

3. Albert Gleizes: Férfi az erkélyen, 1912
Philadelphia Museum of Art

4. Szobotka Imre: Zenesz, 1914 körül
lappang

WANTED / LOST AND FOUND

Korai kubista festményei közül igen sok elvesztett már az első világháború alatt, mégis jelentős kubista képanyag vészelte át a második világháborút is budapesti otthonában. Halála után özvegyét több Nyugat-Európából érkező galériatulajdonos kereste fel, s mivel kubista festményeinek Magyarországon ekkoriban nem volt piaca, könnyedén jutottak a legizgalmasabb főművekhez is. Az 1970-es években Olaszországban, valamint Németországban több kiállításon bemutatásra és eladásra kerültek Szobotka legjobb kubista alkotásai, néhányuk igen rangos külföldi gyűjteményekben landolt, ám sokuk hol léte ma ismeretlen.

A most aukcióra kerülő korai festményét az utóbbi 40 évben szintén az úgynevezett "WANTED", azaz keresett művek között tartottuk számon, s csupán a milánói Galleria dell'incisione-ben 1973-ban rendezett összesen 50 (!) kubista művet felsorakoztató Szobotka kiállítás katalógusában megjelent teljes oldalas fekete-fehér reprodukcióról ismertük.

Képünk az életmű legerősebb korszakában született, 1912-1914 körül, mikor Szobotka párhuzamosan haladt a nemzetközi avantgárd élvonalával. Az egyéni kubizmusát jellemző kolorisztikus megoldások a fekete-fehér reprodukció után különös meglepetést okoznak. A természeti látványt a festő térszerkesztő törekvése

alaposan átértelmezi, s nem csupán a mértani elemek hangsúlyos tagolásával és a felület érzékeny gazdag struktúraváltásaival, pettyezéssel, rovátkolással, festőkéses elhúzással, stb. éri ezt el, hanem a színek távolító, közelítő, teret dinamizáló erejével is.

A téma sem egyértelműen a kubistákra jellemző, a tőlük megszokott tipikus csendéletek, portrék, tájak helyett ezúttal a természeti közegbe helyezett heverő férfi bukolikus jeleneteket idéző alakja kölcsönöz lírai hangvételt a műnek. Örömteli pillanat, hogy Szobotka szuverén, autonóm kubizmusának ez a régen keresett, ritka darabja most újra a tudományos feldolgozás és a műkedvelő közönség elé kerülhetett.

BARKI GERGELY